

EVALUATIE ARMOEDEBELEID

2009 - 2011

Capelle aan den IJssel

April 2012

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
1 ALGEMEEN	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Landelijke ontwikkelingen	5
1.2.1 Regietaak gemeenten	5
1.2.2 Terugtrekkende centrale overheid	5
1.2.3 Kansen	6
1.3 Lokale ontwikkelingen	6
1.3.1 Het lokale armoedebeleid	6
1.3.2 Armoedefonds	7
1.3.3 Raadsnotie Koopkracht-onderzoek	7
2 Evaluatie	8
2.1 Criteria van evaluatie	8
2.1.1 Doelstelling	8
2.1.2 Omvang doelgroep en bereik	8
2.1.3 Maatschappelijke effecten	9
2.2 De maatregelen in overzicht	10
2.3 De financiële maatregelen	10
2.3.1 De Doe Mee Regeling	10
2.3.2 Categoriele bijzondere bijstand 65+	11
2.3.3 Noodfonds Van Cappellen Stichting	12
2.4 Dienstverlening gericht op preventie en bevordering zelfredzaamheid	12
2.4.1 De Inkomensbrigade	12
2.4.2 Schuldhulpverlening	13
2.4.3 Budgetcursussen	16
2.4.4 Voorlichting schuldpreventie jongeren	17
2.4.5 Helpdesk in de wijkwinkels	17
2.5 Coördinatie en regievoering	18
2.5.1 Verborgene armoede bestrijden	18
2.5.2 Plan van Aanpak Verborgene Armoede	18
2.5.3 Integrale aanpak armoede bevorderen	19
3 Financiën	21
3.1 Algemeen	21
3.2 Uitputting armoedefonds	21
3.3 Dekking van structurele uitgaven	22
4 Conclusies en aanbevelingen	23
4.1 Conclusies	23
4.2 Aanbevelingen	23
BIJLAGE: Overzicht uitgaven armoedebeleid per maatregel 2009 – 2011	26

Samenvatting

De gemeente Capelle aan den IJssel voert al jaren een actief armoedebeleid. Dit is met name gericht op mensen met een laag inkomen. Vooropgesteld dat werk de beste remedie is om armoede te bestrijden, richt het armoedebeleid zich vooral op mensen met een laag inkomen die tijdelijk of blijvend niet meer in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

Het armoedebeleid wordt vormgegeven langs drie lijnen: 1) inkomensondersteuning, 2) dienstverlening gericht op preventie en zelfredzaamheid en 3) regievoering “in den brede” op armoedebestrijding binnen de gemeente.

Door de toenemende rijksbezuinigingen zien gemeenten zich steeds vaker gesteld voor de uitdaging om de financiële effecten van de rijksbezuinigingen voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving op te vangen.

Het meten hoe effectief het armoedebeleid is, is niet eenvoudig. Primaire doelstelling van het armoedebeleid is te zorgen dat niemand aan de kant staat. Daarnaast is het bevorderen van zelfredzaamheid een gewenst effect. In beeldspraak: “je kunt beter iemand leren vissen, dan elke dag een vis geven”. Er zijn echter tal van “zachte” maatschappelijke effecten die niet meetbaar zijn omdat armoede zich grotendeels afspeelt in de verborgenheid. Wel is het mogelijk om op basis van statistieken te bepalen hoeveel mensen zich in een armoedesituatie bevinden. Op basis daarvan is te bepalen hoeveel mensen we met de maatregelen bereiken.

Het aantal mensen dat wordt bereikt loopt per maatregel sterk uiteen. Niettemin is, vergeleken met landelijke cijfers, het lokale bereik van de maatregelen goed te noemen. De aanbevelingen staan vooral in het teken van verbetering van het bestaande. Door zaken in de uitvoering slimmer aan te pakken, handiger gebruik te maken van beschikbare adresbestanden en groepsgewijs mensen te begeleiden, kan met minder meer worden bereikt.

De grootste uitdagingen liggen op het terrein van het voorkomen van armoede (preventie), het bevorderen van de eigen regie op de financiën (zelfredzaamheid) en het bevorderen van een integrale aanpak door alle partijen op een effectieve wijze met elkaar te laten samenwerken (regie).

De aanbevelingen in deze evaluatie vormen de basis van nieuwe beleidsvoorstellen binnen het armoedebeleid die in het tweede kwartaal van 2012 aan de gemeenteraad zullen worden voorgelegd. De nieuwe voorstellen zullen zoveel mogelijk worden geformuleerd in operationele doelstellingen voorzien van een financiële onderbouwing.

1 ALGEMEEN

1.1 Inleiding

De gemeente Capelle aan den IJssel voert een actief armoedebeleid. Tal van maatregelen en initiatieven worden ingezet om de burger met een laag inkomen te ondersteunen. Voorop staat dat werk de beste remedie is om armoede te bestrijden. In het Coalitieakkoord 2010 – 2014 is dit verwoord met “Werk, werk, werk”. Betaald werk ligt niet direct voor iedereen binnen bereik. De Capellenaar die tijdelijk of blijvend niet in staat is zelf inkomen te verwerven kan onder bepaalde voorwaarden een beroep doen op ondersteunende maatregelen binnen het armoedebeleid.

Enkele uitgangspunten van het armoedebeleid uit het coalitieakkoord zijn:

- eigen verantwoordelijkheid van burgers en hun omgeving staat voorop;
- armoede wordt bestreden in samenhang met landelijke regelgeving;
- we voeren een doelgroepenbeleid, de Doe Mee regeling voor de jeugd blijft in stand.

Bestrijden van armoede is niet eenvoudig. Het gaat veelal om mensen die meerdere problemen tegelijkertijd hebben. Het ontbreken van betaald werk gaat vaak gepaard met een verminderde zelfredzaamheid, gezondheidsproblemen en schulden. In toenemende mate zijn ook mensen die werken niet meer in staat het hoofd boven water te houden. Ook zij doen een beroep op ondersteuning door de gemeente. Veel armoedeproblematiek speelt zich bovendien af in de verborgenheid.

In deze evaluatie wordt het bereik en de effectiviteit beschreven van het gemeentelijk armoedebeleid, zoals omschreven in het beleidsproduct Armoedebeleid binnen het programma 12: Sociale Infrastructuur. Andere maatregelen gericht op mensen met een laag inkomen, zoals bijzondere bijstand, kwijtschelding en de Rotterdampas worden niet in deze evaluatie betrokken. Die maatregelen worden reeds structureel gefinancierd en staan inhoudelijk niet ter discussie. Overigens heeft het Nibud, ter invulling van de raadsnotie “koopkrachtonderzoek” een Minima Effect Rapportage opgesteld. Hierin worden wel aanbevelingen gedaan over de volle breedte van de inkomensondersteunende maatregelen. Dit Nibud-rapport wordt afzonderlijk aan de raad aangeboden.

De raad heeft voor de jaren 2009 tot en met 2012 extra middelen ter beschikking gesteld voor de intensivering van het armoedebeleid. Nu is het moment aangebroken om het bereik en de effectiviteit van de ingezette maatregelen te evalueren en aanbevelingen te doen voor het beleid in de jaren 2013 en verder. De cijfers in deze notitie hebben betrekking op de periode 2009 – 2011.

Leeswijzer: deze notitie bestaat uit vier hoofdstukken. In hoofdstuk 1 *Algemeen* worden doelstellingen op zowel landelijk als lokaal niveau beschreven. In hoofdstuk 2 *Evaluatie* worden de bestaande maatregelen beschreven en geëvalueerd. In hoofdstuk 3 wordt het verloop in het Armoedefonds vanaf 2009 in beeld gebracht. Tot slot worden in hoofdstuk 4 de zaken samengevat en voorzien van conclusies en aanbevelingen. Deze aanbevelingen vormen de basis voor een nieuwe Beleidsnotitie Armoedebeleid die bij de Voorjaarsnota 2012 wordt behandeld.

Het armoedebeleid kent veel onderlinge verbanden met andere gemeentelijke initiatieven (zoals het Project Wijkgerichte Aanpak, Buurten met Uitzicht en het Eropaf-team) en met particuliere initiatieven (Van Cappellen Stichting en de Voedselbank). Ook het gemeentelijke re-integratiebeleid in het kader van de WWB kent elementen van armoedebestrijding. Met armoede samenhangende meervoudige problematiek wordt bestreden in het Lokaal Zorgnetwerk, het Centrum voor Jeugd en Gezin en het GOSA. Deze aangrenzende initiatieven worden hier niet

inhoudelijk geëvalueerd, maar waar mogelijk worden wel verbanden gelegd en aanbevelingen gedaan.

Deze notitie is tot stand gekomen met medewerking van de Cliëntenraad WWB. Deze is, afgezien van enkele aanbevelingen die in deze notitie zijn meegenomen, over het algemeen tevreden over het gemeentelijke armoedebeleid. Daarnaast hebben beleidsmedewerkers van de afdelingen Sociale Zaken en Welzijn & Educatie, Unithoofden Sociale Zaken en de GOSA-regisseur een bijdrage geleverd. Tot slot zijn aanbevelingen uit diverse onderzoeken en rapportages over het Capelse armoedebeleid in deze evaluatie verwerkt.

1.2 Landelijke ontwikkelingen

1.2.1 Regietaak gemeenten

De regietaak in het lokale armoedebeleid is belegd bij de gemeenten. De rijksoverheid faciliteert gemeenten met initiatieven, stelt waar mogelijk (aanvullende) budgetten beschikbaar en deelt kennis en ervaringen.

2010 was het *Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting* met vier specifieke doelstellingen gericht op alle burgers van de EU:

- erkenning van het fundamenteel recht op een waardig leven en een volwaardige rol in de samenleving;
- accent op de verantwoordelijkheid van zowel ieder afzonderlijk als gezamenlijk tot bestrijding van armoede en sociale uitsluiting;
- een grotere cohesie in de samenleving;
- een krachtige politieke inzet op alle bestuursniveaus met een beslissende impact op uitbanning van armoede en sociale uitsluiting.

Het vorige kabinet heeft binnen deze doelstellingen de focus gelegd op een tweetal thema's:

1. *bevordering van de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties om langdurige armoede aan te pakken.* Dit sluit aan bij de doelstelling van Wet maatschappelijke ondersteuning: meer eigen verantwoordelijkheid en inzet van de sociale omgeving. De gemeente biedt alleen nog individuele compensatie als het niet anders kan;
2. *schuldhulpverlening en preventie onder meer door het tegenaan van onbenutte voorzieningen.* Hierin voorziet onder andere de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening die op 1 juli 2012 in werking treedt.

1.2.2 Terugtrekende centrale overheid

Centrale doelstelling in het kabinetsbeleid van de afgelopen jaren is een terugtrekende centrale overheid. Door middel van drie majeure transities worden overheidstaken op termijn overgeheveld naar gemeenten:

1. de Wet werken naar vermogen, waarmee de activerende rol van gemeenten voor zwakkere doelgroepen wordt versterkt;
2. de decentralisatie van de begeleiding vanuit de Awbz naar de Wmo;
3. de overheveling van taken van provincie naar gemeenten op het gebied van Jeugdzorg.

Rijksbudgetten komen niet 1 op 1 naar gemeenten. De transities gaan gepaard met ingrijpende bezuinigingen als gevolg van de economische crisis. Gemeenten zien voor zichzelf in toenemende mate een taak om de effecten van deze bezuinigingen voor de meest kwetsbare

groepen in de samenleving op te vangen. Tegelijkertijd hebben gemeenten de opdracht om dit met minder middelen uit te voeren.

Gelijktijdig met de decentralisaties is een beweging te zien waarin de centrale overheid de kaders rondom inkomensondersteuning aanscherpt. Zo is per 1 januari 2012 de inkomensgrens voor de categoriale bijzondere bijstand en andere inkomensondersteunende maatregelen landelijk vastgesteld op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Veel gemeenten, waaronder Capelle, hanteren nu een inkomensgrens van 120%. Daarnaast is in de Wet werk en bijstand met ingang van 2012 de verplichting opgenomen voor gemeenten om in een verordening regels te stellen over de participatie van schoolgaande kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. De Capelse Verordening maatschappelijke participatie WWB 2012 is op 26 maart jl. door de gemeenteraad vastgesteld.

Impliciet bevat de tendens tot decentralisatie de opdracht tot een herbezinning op de rol van de overheid in het sociale domein. In de Wet maatschappelijke ondersteuning is dit het meest concreet verwoord. In toenemende mate moeten burgers met beperkingen oplossingen zoeken in hun directe sociale omgeving. In het kader van Welzijn Nieuwe Stijl ontwikkelen gemeenten in het hele land initiatieven om eigen kracht van inwoners te stimuleren en op wijk en buurtniveau vrijwilligers in te zetten om inwoners met beperkingen te helpen.

De visie op Welzijn Nieuwe Stijl van Capelle sluit hierop aan en zal ook binnen het Armoedebeleid vorm dienen te krijgen. Binnen het WWB-beleid zijn elementen van Welzijn Nieuwe Stijl reeds verwerkt in het *Beleidsactieplan 2012 – 2014 Werken aan Uitstroom*.

1.2.3 Kansen

In het kader van het Europese Jaar van de armoede (2010) is een groot aantal projecten uitgevoerd. Tal van aanbevelingen werden gedaan om gemeenten te ondersteunen bij het doorontwikkelen van een doeltreffend armoedebeleid. Hierin zijn enkele algemene constatering te herkennen:

- armoede is meer dan geldgebrek. Inkomensondersteunende maatregelen zijn nodig, maar niet voldoende om sociale uitsluiting te voorkomen. Mensen moeten in hun eigen kracht worden gezet zodat ze ook zelf structureel hun situatie kunnen verbeteren;
- door betrokken instanties beter te laten samenwerken, en daarnaast ook maatschappelijke organisaties, kerken en vrijwilligers te betrekken, kan met “met minder meer worden bereikt”;
- er wordt over het algemeen sterk ingezet op preventieve maatregelen, maar het belang hiervan blijft onderbelicht. Naast het bevorderen van deelname aan onderwijs is preventie een belangrijk instrument om “overerving” van armoede te voorkomen.

1.3 Lokale ontwikkelingen

1.3.1 Het lokale armoedebeleid

Capelle aan den IJssel voert een actief armoedebeleid. Met tal van voorzieningen en vormen van dienstverlening worden mensen ondersteund, zowel in hun inkomen als in hun zelfredzaamheid.

In 2007 kreeg het Armoedebeleid een impuls¹. Bestaande maatregelen werden verruimd en er werden voorstellen gedaan voor nieuwe maatregelen. Tevens werd sterk ingezet op het tegengaan van het niet-gebruik van financiële maatregelen. In dat kader werd in 2007 onder meer

¹ Zie ook: Nota Doorstart Armoedebeleid Capelle aan den IJssel 2007 - 2010

gestart met de Inkomensbrigade. Daarnaast werd de capaciteit van schuldhulpverlening tijdelijk uitgebreid.

1.3.2 Armoedefonds

In november 2008 werden door middel van een begrotingswijziging door de raad extra gelden, tot een bedrag van 1 miljoen euro, gedoteerd aan het Armoedefonds, ter financiering van een aantal nieuwe projecten. Hieruit zijn onder meer de Helpdesk Wijkwinkels, budgetvoorlichting op scholen, de Doe Mee Regeling en uitbreiding van de Inkomensbrigade gefinancierd. De extra middelen zijn beschikbaar gesteld voor de periode 2009 – 2012. In hoofdstuk 3 wordt het gebruik van het budget over de afgelopen jaren in beeld gebracht.

1.3.3 Raadsmotie Koopkracht-onderzoek

In december 2011 heeft de raad ingestemd met een motie waarin het college wordt verzocht een koopkrachtonderzoek uit te voeren in Capelle aan den IJssel. Doel van dit onderzoek is de effecten te onderzoeken van de stapeling van rijksbezuinigingen, met name voor mensen met een laag inkomen. Nibud heeft in het eerste kwartaal een Minima Effect Rapportage voor Capelle aan den IJssel opgesteld die gelijktijdig met deze evaluatie aan de raad wordt aangeboden. De resultaten van dit onderzoek zullen mede als basis dienen voor het armoedebeleid in de jaren 2013 en verder. Verder zal in deze evaluatie waar mogelijk en wenselijk een verband worden gelegd met de Minima Effect Rapportage.

2 Evaluatie

2.1 Criteria van evaluatie

2.1.1 Doelstelling

Het gemeentelijk armoedebeleid kent één centrale doelstelling:

Voorkomen dat mensen langs de kant staan

De gemeentelijke inspanningen om dit doel te bereiken worden ontwikkeld langs drie lijnen.

Ten eerste worden financiële maatregelen ingezet om mensen met een laag inkomen financieel te ondersteunen. Ten tweede wordt dienstverlening aangeboden om het gebruik van de financiële maatregelen te stimuleren en de financiële zelfredzaamheid te bevorderen onder het motto "je kunt beter mensen leren vissen, dan elke dag een vis geven". Tot slot heeft de gemeente een regie- en coördinatie taak om de diverse particuliere en gemeentelijke initiatieven met elkaar af te stemmen, samenwerking tussen betrokken instanties te bevorderen en zodoende "meedoen" te stimuleren en sociale uitsluiting te voorkomen.

In termen van meetbaarheid kan als doelstelling worden geformuleerd dat zoveel mogelijk huishoudens met een laag inkomen gebruik maken van de financiële regelingen en aangeboden diensten. Over het algemeen wordt gestreefd naar een bereik tussen 60 en 75% van de doelgroep. Hoewel we een groot deel van de doelgroep niet bij naam en toenaam kennen, zijn over de omvang van de doelgroep wel statistische gegevens bekend

2.1.2 Omvang doelgroep en bereik

Adviesorganisatie StimulanSZ brengt sinds enkele jaren per gemeente de omvang van de doelgroep in beeld. De doelgroep wordt bepaald door het inkomen. De inkomensondersteunende maatregelen binnen het Capelse armoedebeleid richten zich op huishoudens met een inkomen tot maximaal 120% van het toepasselijke bijstandsmimum.

In schema de omvang van de doelgroep bij 120% over de periode 2009 – 2012.

	2009	2010	2011	2012 (prognose)
Aantal huishoudens met een inkomen niet hoger dan 120% van het bijstandsmimum	4.094	4.373	4.651	4.670
Percentage huishoudens met een inkomen niet hoger dan 120% van het bijstandsmimum	14%	15%	16%	16%
Aantal huish. met een inkomen niet hoger dan 120% van het bijstandsmimum met kinderen < 18jr	1.800	1.923	2.045	2.053

Landelijk bedraagt in 2012 het percentage huishoudens met een inkomen niet hoger dan 120% van het toepasselijke bijstandsmimum 14%. Capelle bevindt zich met 16% boven het landelijk gemiddelde.

Door het aantal mensen dat gebruik maakt van de regelingen af te zetten tegen bovengenoemde cijfers over de omvang van de doelgroep wordt duidelijk hoe groot het bereik is per regeling. Omdat het bereik per regeling sterk verschilt en mensen gelijktijdig van meerdere regelingen gebruik maken is het niet mogelijk om precies te duiden hoeveel mensen met alle maatregelen gezamenlijk worden bereikt.

Verdeeld naar inkomensbron heeft ongeveer 35% van de doelgroep een bijstandsuitkering, 45% heeft een andere uitkering (werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of ouderdomspensioen) en 20% heeft een inkomen uit arbeid in dienstbetrekking dan wel als zelfstandige.

Onderdeel van het kabinetsbeleid is de vaststelling van de inkomensgrens voor categoriale bijzondere bijstand en inkomensondersteunende maatregelen op 110% van het bijstandsminimum. Deze inkomensgrens is met ingang van 1 januari 2012 in de Wet werk en bijstand vastgelegd. Alle vormen van inkomensondersteuning zijn aan deze inkomensgrens gebonden. Capelle aan den IJssel hanteert tot op heden voor enkele financiële maatregelen een inkomensgrens van 120%. De verlaging van de inkomensgrens naar 110% zal met ingang van dit jaar in deze regelingen worden doorgevoerd. Dit betekent dat de omvang van de doelgroep voor deze regelingen afneemt.

In de Capelse situatie geeft een inkomensgrens van 110% het volgende beeld van de omvang van de doelgroep:

	2009	2010	2011	2012 (prognose)
Aantal huishoudens met een inkomen niet hoger dan 110% van het bijstandsminimum	3.055	3.282	3.509	3.506
Percentage huishoudens met een inkomen niet hoger dan 110% van het bijstandsminimum	11%	11%	12%	12%
Aantal huish. met een inkomen niet hoger dan 110% van het bijstandsminimum met kinderen < 18jr	1.400	1.504	1.608	1.607

Het landelijk percentage huishoudens tot de inkomensgrens van 110% bedraagt 11%. Ook in deze inkomensgroep ligt het aantal huishoudens in Capelle hoger dan het landelijk gemiddelde.

De verlaging van de inkomensgrens betekent voor Capelle dat een kwart van de huidige doelgroep (bij een inkomensgrens 120%) in 2012 geen beroep meer kan doen op de inkomensondersteunende maatregelen zoals bijvoorbeeld de Doe Mee Regeling. Voor de Rotterdampas en de Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering (CAZ) wordt al een inkomensgrens van 110% gehanteerd. De dienstverlening gericht op preventie en zelfredzaamheid (zoals o.a. schuldhulpverlening) is niet afhankelijk van een inkomensgrens. Die vorm van ondersteuning blijft wel voor een ruime doelgroep mogelijk.

2.1.3 Maatschappelijke effecten

Het armoedebeleid is ondersteunend aan het welzijnsbeleid. Door het bieden van inkomensondersteuning en gerichte dienstverlening worden barrières weggenomen en wordt meedoen gestimuleerd. In de dienstverleningspraktijk moet echter steeds scherp worden gelet op de vraag "wat kan de burger nog zelf". Met de beste bedoelingen wordt de burger vaak al het werk uit handen genomen. Om aansluiting te zoeken bij de filosofie van Welzijn Nieuwe Stijl, moet gezocht worden naar een wijze van dienstverlening waarbij de klant wordt gestimuleerd om de regie over de financiële huishouding zoveel als mogelijk in eigen handen te nemen, zonodig met

steun uit diens directe omgeving. Alleen op die wijze kan daadwerkelijk een bijdrage worden geleverd aan een zelfredzame samenleving.

Eén van de aanbevelingen tijdens de Armoedeconferentie van oktober 2011 was het versterken van de “eigen kracht” en eigen verantwoordelijkheid van de burger met een laag inkomen.

2.2 De maatregelen in overzicht

Langs de drie lijnen genoemd in paragraaf 2.1.1 worden de navolgende maatregelen en projecten ingezet:

1. financiële maatregelen (inkomensondersteuning)
 - de Doe Mee Regeling;
 - bijzondere bijstand (incl. langdurigheidstoelage);
 - Noodfonds Van Cappellen Stichting.
2. dienstverlening gericht op preventie en zelfredzaamheid:
 - de Inkomensbrigade;
 - schuldhulpverlening
 - budgetcursussen;
 - voorlichting schuldprenventie jongeren;
 - de helpdesk in de wijkwinkels;
3. coördinatie en regievoering
 - verborgen armoede bestrijden onder meer door:
 - het benutten van interne en externe netwerken;
 - gebruik van voorzieningen stimuleren door o.a. voorlichting;
 - nieuwe instrumenten ontwikkelen.

Het Noodfonds Van Cappellen Stichting wordt weliswaar niet uit het Armoedefonds gefinancierd, maar wel door de gemeente uitgevoerd. Daarom wordt dit in paragraaf 2.3.3 kort belicht.

2.3 De financiële maatregelen

2.3.1 De Doe Mee Regeling

De Doe Mee Regeling richt zich op kinderen van 4 tot 18 jaar in gezinnen met een laag inkomen (120% bijstandsniveau). Per kind kan een bedrag van € 250,- per jaar worden ontvangen. Dit dient te worden besteed aan deelname aan sport of culturele activiteiten.

Het beroep op de Doe Mee Regeling in cijfers:

	2009	2010	2011
Aantal huishoudens in de doelgroep dat gebruik heeft gemaakt van de regeling	431	674	764
Uitgaven	€ 123.847	€ 289.722	€ 347.237

Uitgaande van het aantal huishoudens in de doelgroep, naar de (nieuwe) inkomensgrens van 110%, maakt ongeveer 30% van de doelgroep gebruik van de Doe Mee Regeling. In 2011 hebben hiermee ongeveer 1.400 kinderen een vergoeding ontvangen. Gelet op het streven om tenminste 60% van de doelgroep te bereiken, is dit bereik niet hoog. Een nuancering is hier op

zijn plaats. De Doe Mee Regeling richt zich specifiek op sport en cultuur. Niet alle kinderen binnen de doelgroep hebben belangstelling voor sporten of een museumbezoek. Het bereik zou nog verder kunnen toenemen door uitgaven waarmee ouders van schoolgaande kinderen per definitie worden geconfronteerd ook in de Doe Mee Regeling te betrekken. Hierbij kan worden gedacht aan de aanschaf van een computer, reiskosten in verband met school of de noodzakelijke aanschaf van een fiets.

De Doe Mee Regeling is een beleidsprioriteit van het college. In het collegeprogramma heeft het college zich ten doel gesteld deze regeling in stand te houden. Het beroep op de Doe Mee Regeling is sinds 2010 sterk toegenomen, mede omdat vanaf dat moment is gekozen voor het verlenen van een bedrag vooraf op aanvraag, met een steekproefgewijze controle achteraf. Op deze wijze krijgt de regeling het karakter van een persoonsgebonden budget waarmee de klant zelf de besteding aan sport en cultuur bepaalt.

Het Nibud geeft in de Minima Effect Rapportage 2012 aan dat juist gezinnen met een laag inkomen met kinderen onvoldoende budget hebben voor sportieve en culturele activiteiten of recreatie.

Binnen het programma Welzijn wordt de mogelijkheid van een Sport- en Cultuurpas verkend. Hiervoor zijn landelijk middelen beschikbaar. Hierin wordt ook een mogelijke uitvoerende rol voor Stichting Leergeld betrokken. Als deze Sport- en Cultuurpas in Capelle wordt ingevoerd dan is afstemming met de Doe Mee Regeling noodzakelijk.

Aanbevelingen Doe Mee Regeling

- de regeling in stand houden, gelet op de prioriteit die het college hieraan in het collegeprogramma heeft gegeven;
- bezien of ook andere kosten waarmee ouders van schoolgaande kinderen worden geconfronteerd in de regeling kunnen worden betrokken, om zo het bereik te vergroten;
- afstemmen met de Sport- en Cultuurpas wanneer deze wordt ingevoerd.

2.3.2 Categoriele bijzondere bijstand 65+

De bijzondere bijstand is een afzonderlijk product binnen het programma 6 Werk en Inkomen. De categoriele bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen voor mensen van 65 jaar en ouder wordt wel ten laste van het Armoedefonds gefinancierd. Daarom wordt alleen laatstgenoemde voorziening in de evaluatie betrokken.

Categoriele bijzondere bijstand wordt verleend aan mensen die tot een bepaalde groep behoren, waarbij een onderzoek naar de noodzaak en de hoogte van de kosten in beginsel achterwege blijft. De bevoegdheid om categoriele bijzondere bijstand te verlenen is de laatste jaren ingeperkt door de centrale overheid. Men ziet hierin een vorm van inkomensbeleid die niet is toegestaan aan gemeenten. Niettemin heeft de wetgever de doelgroep inwoners van 65 jaar en ouder aangewezen als doelgroep waarvoor de gemeente wel categoriele bijzondere bijstand mag verlenen.

Jaarlijks doen ongeveer 100 mensen een beroep op deze regeling. De hiermee samenhangende uitgaven bedragen gemiddeld ongeveer € 25.000,- per jaar.

De Regeling bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen 65+ is in het leven geroepen omdat deze doelgroep onder meer geen recht heeft op de langdurigheidstoeslag, en gelet op hun inkomen nauwelijks mogelijkheden heeft om te reserveren voor grote uitgaven in verband met

woninginrichting of witgoed. Hoewel het om een relatief kleine groep gaat, voorziet de regeling wel in een behoefte.

Aangezien het hier een structurele maatregel betreft wordt geadviseerd om deze regeling niet meer binnen het armoedebeleid te financieren maar structureel ten laste te brengen van product 06.05 Bijzondere bijstand (Programma 6 Werk en Inkomen).

Aanbevelingen categoriale bijzondere bijstand 65+

- de regeling structureel financieren ten laste van product 06.05 Bijzondere bijstand (Programma 6 Werk en Inkomen)

2.3.3 Noodfonds Van Cappellen Stichting

De Van Cappellen Stichting heeft met het Noodfonds Sociale Zaken middelen beschikbaar gesteld om in noodgevallen armoede te compenseren. De beslissingsbevoegdheid is door de stichting gemandateerd aan het afdelingshoofd Sociale Zaken. Er kan alleen een beroep op het Noodfonds worden gedaan wanneer sprake is van een acute noodsituatie in een individueel geval, en bestaande regelingen niet tijdig of geen compensatie kunnen bieden. Over het algemeen gaat het om het direct voldoen van achterstallige betalingen (huur en energie), broodnood of de aanschaf van noodzakelijke gebruiksgoederen. De gemeente biedt de stichting jaarlijks inzicht in het verloop en de stand van het Noodfonds.

Het Noodfonds in cijfers:

	2009	2010	2011
Aantal toekenningen	23	14	60
Totaal uitgekeerd	10.637,-	6.099,-	46.289,-

In 2011 is het aantal noodsituaties waarin een beroep op het Noodfonds is gedaan aanzienlijk toegenomen. Het saldo van het fonds bedraagt op 31 december 2011 € 259.982,-.

Mensen uit Capelle aan den IJssel doen incidenteel een beroep op het Fonds Bijzondere Noden van de gemeente Rotterdam. Om te voorkomen dat mensen nul op het request krijgen, zijn afspraken gemaakt en wordt jaarlijks € 10.000,- uit het Noodfonds van de Van Cappellen Stichting toegevoegd aan het Fonds Bijzondere Noden zodat aldaar toch mensen uit Capelle direct kunnen worden geholpen.

2.4 Dienstverlening gericht op preventie en bevordering zelfredzaamheid

2.4.1 De Inkomensbrigade

De Inkomensbrigade bestaat uit 3 medewerkers (1,8 fte). De Inkomensbrigade helpt mensen met (veelal) een laag inkomen bij het aanvragen van vergoedingen en inkomensondersteunende maatregelen van zowel de gemeente als rijksoverheid. Mensen met een laag inkomen kunnen zich wenden tot de Inkomensbrigade of worden via andere teams (zoals Schuldhulpverlening) of andere instanties (onder andere de wijkwinkels) verwezen. Waar nodig gaan de medewerkers op huisbezoek.

Bij een deel van de klanten is sprake van meerdere contacten.

De cijfers:

	2009	2010	2011
Aantal klanten	256	341	309
Aantal klantcontacten	325	478	413

De Inkomensbrigade werkt voor heel Capelle maar werkt in beginsel reactief. Mensen moeten zich melden, of dienen te worden verwezen. Er wordt zonodig een huisbezoek afgelegd. In 2009 is de Inkomensbrigade met 1 fte uitgebreid. Deze uitbreiding is gefinancierd uit het Armoedefonds.

Sinds 1 januari 2012 wordt in het kader van Buurten met Uitzicht meer proactief geopereerd met het "Eropaf-team". Dit programma, dat met rijksmiddelen wordt gefinancierd, richt zich vooralsnog op de wijken de Hoeken en de Hoven/Wiekslag. Het Eropaf-team heeft een bredere taakopdracht en gaat actief op zoek naar inwoners die aansluiting met de samenleving missen. Om de integrale dienstverlening te bevorderen, is vanuit de Inkomensbrigade een medewerker toegevoegd aan het Eropaf-team. Hiermee wordt de dienstverlening van het Eropaf-team en de Inkomensbrigade in de genoemde wijken gecombineerd.

De ervaring leert dat deze proactieve aanpak een goede werkwijze is om verborgen armoede te bestrijden. Afhankelijk van de resultaten en de beschikbare middelen bestaat het voornemen om het Eropaf-team in de toekomst voor heel Capelle in te zetten. De Inkomensbrigade kan in dat geval onderdeel van het Eropaf-team worden, waarmee ook het principe van 1 gezin 1 plan in het armoedebeleid vorm krijgt.

De inkomensbrigade kan proactiever en gericht aan voorlichting doen. Via het Sectorloket Armoedebestrijding van het Inlichtingenbureau kunnen adresbestanden worden verkregen met gegevens over het niet-gebruik van huur-, zorg- of kinderopvangtoeslag, betalingsachterstanden ziektekostenverzekering en lage AOW-uitkeringen. Met behulp van deze gegevens kan voorlichtingsmateriaal gericht worden verstuurd.

Conclusie is dat de Inkomensbrigade een belangrijke functie vervult in het bestrijden en voorkomen van niet-gebruik van voorzieningen. Ze voorziet in een duidelijk waarneembare behoefte, gelet op het aantal verzoeken. Waar mogelijk kan de dienstverlening meer gericht worden op vergroting van de zelfredzaamheid, zodat een deel van de hulpvragers na verkregen hulp weer in staat is om de aanvraagformulieren voor verschillende voorzieningen zelfstandig in te vullen. Dit kan bijvoorbeeld in groepsgewijze bijeenkomsten waar mensen worden voorgelicht en begeleid bij het (zelf) invullen van formulieren. Verder kan het werk van de Inkomensbrigade worden uitgebreid door gericht vrijwilligers op te leiden die in hun eigen wijk "van deur tot deur" mensen kunnen begeleiden door het woud van financiële regelingen.

Aanbevelingen Inkomensbrigade

- de dienstverlening nog meer richten op het vergroten van de zelfredzaamheid, zodat mensen op termijn weer zelf in staat zijn om aanvraagformulieren in te vullen;
- groepsgewijze voorlichting en "formulier invulbijeenkomsten" organiseren waarin mensen worden begeleid bij het (zelf) invullen van aanvraagformulieren;
- op wijkniveau vrijwillige "formulier-adviseurs" opleiden die mensen kunnen begeleiden door het woud van financiële regelingen.

2.4.2 Schuldhulpverlening

Binnen Schuldhulpverlening worden inwoners met problematische schuldsituaties begeleid bij het oplossen van de schuldsituatie. Dit kan door middel van begeleiding bij een minnelijke regeling met (vrijwillige instemming van) schuldeisers of via een wettelijk afgedwongen sanering op grond

van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). De schuldhulpverlener opereert in het spanningsveld tussen de belangen van de schuldenaar en de schuldeiser.

Over het algemeen melden mensen met een problematische schuld zich bij de gemeente, al dan niet na een verwijzing door bijvoorbeeld Maatschappelijk Werk of de Inkomensbrigade. Daarnaast intervenueert het team Schuldhulpverlening bij een dreigende huisuitzetting.

De schuldhulpverlening is in de periode 2009 – 2012 geïntensiveerd. Het belangrijkste doel hiervan was het wegwerken van de wachtlijst. Deze wachtlijst fluctueert sterk. Eind 2011 bedroeg de wachttijd 4 weken (vanaf 1 juli 2012 is dit de wettelijke norm), maar de verwachting is dat deze wachttijd in 2012 door het toenemend aantal aanvragen om schuldhulp weer zal oplopen.

In cijfers:

Jaar	2009	2010	2011
Deelname			
Aantal mensen in begeleiding per 31/12	376	446	484

Het aantal mensen dat in een begeleidingstraject zit blijft groeien. Van de 484 dossiers die op 31 december 2011 werden behandeld, is in 184 (40%) gevallen een minnelijke schuldregeling tot stand gekomen. In de overige gevallen wordt nog onderhandeld.

Gemiddeld heeft 36% van de mensen die in een schuldtraject zitten een WWB-uitkering van de gemeente². Het overige deel heeft inkomsten uit arbeid, zelfstandige onderneming of een andere uitkering.

Met Havensteder en Eneco zijn convenantafspraken gemaakt over hoe te handelen bij betalingsachterstanden. Bij een achterstand van 2 maanden verwijzen Havensteder en Eneco mensen actief naar de gemeente. In de jaren 2009 – 2011 hebben zich gemiddeld 180 mensen per jaar gemeld vanwege een acuut dreigende huisuitzetting. In ongeveer 2/3 van de gevallen wordt een huisuitzetting voorkomen.

Het Ministerie van Sociale Zaken heeft in 2011 een landelijke analyse opgesteld van de omvang van de risicogroep voor Schuldhulpverlening³. Vervolgens is een rekenmodel ontwikkeld waarmee de risicogroep per gemeente in beeld kan worden gebracht en een kosten-batenafweging mogelijk is gerelateerd aan de inspanningen op schuldhulpverlening. De gegevens per gemeente zijn gebaseerd op landelijke cijfers maar geven wel een reëel beeld van de lokale situatie.

² Bron: Schuldhulpverlening loont, Onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening, Regioplan, 2011

³ Kosten en baten van schuldhulpverlening, op weg naar effectieve schuldhulp, Ministerie SZW, 2011

Risicogroep schulden Capelle aan den IJssel⁴:

Risicoladder schulden	Aantal huishoudens in risicogroep
Schulden, niet problematisch	1.058
Licht problematische schulden	1.993
Zware problematische schulden	500
Zware structurele probl. schulden	464
TOTAAL	4.015

De totale groep met een risico op schuldproblemen bestaat uit 4.000 huishoudens. Ruim 1.000 hiervan hebben wel schulden maar komen uiteindelijk niet in een problematische schuldsituatie terecht. Ruim 2.950 huishoudens verkeren in een lichte tot zware problematische schuldsituatie. Een kleine 20% van deze groep vindt haar weg naar schuldhulpverlening en wordt daadwerkelijk bereikt. Hiermee ligt het bereik in Capelle iets onder het landelijk gemiddelde van 24%.

Schuldhulpverlening gaat gepaard met aanzienlijke uitvoeringskosten. Niettemin is op basis van de ontwikkelde rekenmethodiek van het Ministerie van SZW duidelijk geworden dat een vergroting van het bereik een (maatschappelijk) financieel voordeel oplevert van ruim € 800,- per extra bereikte inwoner. De extra uitvoeringskosten zijn hierin verdisconteerd. De baten zitten voornamelijk in lagere uitgaven aan bijstandsuitkeringen (schulden vormen een obstakel voor de arbeidsinschakeling) en lagere kosten van maatschappelijke opvang.

Het (maatschappelijk en financieel) belang van schuldhulpverlening is daarmee groot. Er worden van rijkswege geen extra middelen beschikbaar gesteld voor schuldhulpverlening. Er zal gezocht moeten worden naar inventievere methoden om met minder middelen toch een groot deel van de doelgroep te bedienen. De invoering van de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening medio 2012 is een goed moment om de schuldhulpverlening "te schoeien op een nieuwe leest".

In andere gemeenten zijn al goede ervaringen opgedaan met een nieuwe benadering van aanvragers, waarin deze groepsgewijs worden begeleid in het zelf compleet maken van hun aanvraagdossier. Een andere inventieve aanpak vormt een doelgroepgerichte benadering op basis van een klantprofiel. In een korte diagnose wordt bijvoorbeeld de motivatie van de aanvrager vastgesteld. Ontbreekt de motivatie, dan kan de aanvrager niet instromen in een schuldhulptraject. Door deze vorm van diagnose zal het percentage geslaagde bemiddelingen toenemen omdat "kansloze" trajecten vroegtijdig worden onderkend en hierop geen dienstverlening wordt aangeboden.

Daarnaast is een blijvende investering in preventie noodzakelijk. Elke inwoner waarvoor het ontstaan van een problematische schuldsituatie wordt voorkomen levert hetzelfde (maatschappelijk) financieel effect op zoals hierboven omschreven.

Ondanks alle inspanningen moet men zich realiseren dat een schuldenvrije toekomst niet voor iedereen weggelegd zal zijn.

⁴ Bron: Rekentool bij publicatie Kosten en baten van schuldhulpverlening, op weg naar effectieve schuldhulp, Ministerie SZW, 2011

Aanbevelingen schuldhulpverlening

- sterk inzetten op schuldhulpverlening, ondanks de hoge uitvoeringskosten, gelet op het maatschappelijk en financieel belang;
- een schuldhulpverlening “op nieuwe leest” vormgeven bij de implementatie van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;
- intake en het compleet maken van het aanvraagdossier efficiënter organiseren;
- diagnose vormgeven op basis van de motivatie van de aanvrager, waardoor het aandeel succesvolle trajecten in verhouding tot het aantal aanvragen zal toenemen en schuldhulpverlening effectiever kan worden georganiseerd.

2.4.3 Budgetcursussen

Vanaf 2008 heeft de gemeente de budgetcursus “Omgaan met geld” extern ingekocht. Vanuit het team Schuldhulpverlening worden in beginsel alle mensen die zich wenden tot schuldhulpverlening aangemeld voor (verplichte) deelname aan deze cursus. Daarnaast hebben zich ook mensen vrijwillig voor deelname aan de cursus gemeld.

Over de jaren 2009 – 2011 hebben 652 mensen verplicht deelgenomen aan de budgetcursus. Van deze groep haalt over de gehele periode gerekend slechts iets meer dan de helft (53%) het certificaat. Het aantal vrijwillige deelnemers bedraagt 143. Hiervan behaalt slechts 25% een certificaat. Afgezet tegen de hoge kosten is het rendement van de budgetcursus te laag.

Een relatief groot deel (47%) breekt de cursus vroegtijdig af. Dit kan tevens leiden tot beëindiging van de schuldhulpverlening. Door de cursus daadwerkelijk te verbinden aan de intake, en in groepsverband aandacht te besteden aan het inzichtelijk maken van de problematiek en de cursist zelf aan de slag te zetten met het completeren van het aanvraagdossier, kan het uitvalpercentage in de aanvraagfase worden verlaagd. In Drechtsteden en Almere zijn hiermee al goede ervaringen opgedaan.

Tot op heden richt de budgetcursus zich grotendeels op de groep mensen die zich meldt voor een schuldhulpverleningstraject. Omdat de schuldproblemen dan al zijn ontstaan is dat eigenlijk te laat. Om het preventieve karakter te versterken zouden juist deelnemers geworven moeten worden in de risicovolle groep die vanwege een sterke terugval in inkomsten in schuldproblemen dreigt te geraken. Dit zijn met name mensen die een WWB-uitkering aanvragen. Door deelname aan de cursus kan het tij worden gekeerd. Er kan meer geïnvesteerd worden in het opleiden van vrijwillige budgettrainers, die in de wijk laagdrempelige budgetcursussen kunnen organiseren. Op deze wijze kan met een relatief geringe investering een grote groep worden bereikt.

In de praktijk zijn ook goede voorbeelden beschikbaar van tools en websites waarmee mensen zelf hun financiën op orde kunnen krijgen. Deze kunnen actief worden aangeboden.

Aanbevelingen budgetcursussen

- de cursus in het kader van preventie actief aanbieden aan nieuwe WWB – klanten. Een budgetadviseur kan spreekuur houden op het Werkplein om nieuwe aanvragers te adviseren;
- de cursus verbinden aan de intake Schuldhulpverlening, in groepsverband mensen begeleiden bij het inzichtelijk maken van hun financiën;
- mensen in de cursus zelf aan de slag zetten met het compleet maken van hun aanvraagdossier;
- vrijwillige budgettrainers opleiden op wijkniveau die mensen kunnen helpen en laagdrempelige cursussen kunnen organiseren;
- “doe het zelf” tools actief beschikbaar stellen door deze aan te bieden of via de gemeentelijke website te ontsluiten.

2.4.4 Voorlichting schuldpreventie jongeren

In de periode 2008 – 2012 heeft Plangroep in opdracht van de gemeente alle basisscholen (27) en scholen voor voortgezet onderwijs (2) in Capelle benaderd met een lesprogramma. Van de basisscholen heeft ongeveer 30% van het aanbod gebruik gemaakt. Binnen het voortgezet onderwijs 1 school.

De totale investering over bovengenoemde periode (voor alle scholen gezamenlijk) bedraagt ruim € 45.000,-. Hiermee worden ongeveer 500 leerlingen per jaar bereikt met een preventieve maatregel die blijkens evaluaties door de deelnemers als positief wordt ervaren.

Inzetten op preventie bij met name jongeren is van groot belang. De kosten bedragen € 90,- per deelnemer. Dit weegt ruimschoots op tegen de maatschappelijke opbrengst van schuldhulpverlening zoals beschreven in paragraaf 2.4.2.

In overleg met de scholen moet worden gezien hoe we de groep jongeren op andere manieren kunnen bereiken, onder meer door het inzetten van sociale media en pakkende slogans die de doelgroep aanspreken zoals “eerst geld verdienen, dan pas uitgeven!”. Via de schuldpreventiewijzer die het Ministerie van SZW met brancheorganisaties heeft opgezet zijn meer goede voorbeelden beschikbaar.

Aanbevelingen schuldpreventie jongeren

- voorlichting en schuldpreventie onder jongeren versterken in overleg met de scholen;
- actiever sociale media inzetten en lokaal campagne voeren door middel van pakkende slogans die de doelgroep aanspreken;
- tools uit de Schuldpreventiewijzer inzetten en beschikbaar stellen.

2.4.5 Helpdesk in de wijkwinkels

In Capelle aan den IJssel zijn 3 wijkwinkels actief, te weten in Oostgaarde, Schenkel (aangestuurd door Meldpunt) en Schollebaar (aangestuurd door de Ontmoetingskerk). Een wijkwinkel is een centraal punt in de wijk en wil op een laagdrempelige wijze hulp bieden aan mensen met problemen of met vragen op het gebied van aanvraagformulieren, vergoedingen en dergelijke. De helpdeskfunctie speelt een belangrijke rol in het tegengaan van het niet-gebruik van voorzieningen. Daarnaast is de wijkwinkel een ontmoetingspunt voor wijkbewoners om met elkaar in gesprek te komen en worden er diverse activiteiten georganiseerd.

De financiering van de wijkwinkels geschiedt deels ten laste van het Armoedefonds maar is enigszins diffuus. Voor wijkwinkel Schollebaar geldt dat de gemeente en Havensteder de huur betalen, en de ontmoetingskerk de coördinator financiert. Voor de wijkwinkel Schenkel en Oostgaarde financiert de gemeente de coördinatie van de vrijwilligers en stelt Havensteder de locatie beschikbaar. Met ingang van 2011 worden de huur en servicekosten van wijkwinkel Schollebaar integraal ten laste van het Armoedefonds gebracht. De financiering van de andere twee wijkwinkels vindt plaats via subsidieverlening aan Meldpunt.

Gelet op het eigen karakter van Schollebaar is deze wijze van financieren enerzijds wel uit te leggen. Anderzijds ligt het voor de hand om de gemeentelijke bijdrage aan de exploitatie van alle wijkwinkels ten laste te brengen van één budget binnen het programma Sociale Infrastructuur.

De middelen uit het Armoedefonds zouden dan gericht kunnen worden ingezet op het bevorderen van de deskundigheid van vrijwilligers (kennis van regelgeving) en het ontwikkelen van

communicatiemateriaal. Daar ligt immers het directe verband met de doelstellingen van het armoedebeleid. De wijkwinkels hebben aangegeven vooral behoefte te hebben aan aandacht voor en deskundigheidsbevordering van hun vrijwilligers met als doel deze vrijwilligers te stimuleren hun belangeloze werk voort te zetten.

Aanbevelingen helpdesk wijkwinkels

- exploitatie van alle wijkwinkels financieren ten laste van programma Sociale Infrastructuur, beleidsproduct Wijkcentra;
- middelen uit Armoedefonds inzetten op bevordering van deskundigheid van de vrijwilligers in de wijkwinkels met het doel vrijwilligers te stimuleren hun belangeloze werk voort te zetten.

2.5 Coördinatie en regievoering

2.5.1 Verborgen armoede bestrijden

In juni 2009 heeft het college van b&w het Plan van Aanpak Verborgen Armoede vastgesteld. Doel hier van was om, als vervolg op de raadsnotie Verborgen Armoede (november 2008), een impuls te geven aan het vinden en bestrijden van verborgen armoede. De problematiek is weerbarstig omdat niet bekend is achter welke voordeur armoedeproblematiek speelt. De inspanningen vinden plaats in het besef dat niet alle armoede uit de verborgenheid kan worden gehaald.

In 2009 zijn extra middelen uit het Armoedefonds beschikbaar gesteld voor de aanstelling van een beleidscoördinator armoede voor een periode van 2 jaar. Deze heeft diverse initiatieven ontwikkeld. De functie van beleidscoördinator armoede is daarna niet verlengd. Hierdoor is het armoededossier weer onderdeel geworden van de reguliere werkzaamheden van de beleidsunit voordat het plan van aanpak helemaal was uitgevoerd. Hierdoor is bijvoorbeeld de deelname aan de benchmark armoede niet gerealiseerd.

2.5.2 Plan van Aanpak Verborgen Armoede

Binnen het Plan van Aanpak Verborgen Armoede stonden drie doelstellingen centraal:

1. Optimaal benutten van interne en externe netwerken

Sinds 2009 is geïnvesteerd in verbetering van de contacten met professionele en vrijwillige frontlijnwerkers. Binnen de maatschappelijke organisaties komen deze mensen dagelijks in contact met inwoners in een armoedesituatie. De raad heeft het voortouw genomen om deze veldwerkers intensiever voor te lichten en informatie met elkaar te laten uitwisselen in de jaarlijkse expertmeetings (armoedeconferenties). Deze armoedeconferenties worden goed bezocht en zijn belangrijk bij het instandhouden van lokale netwerken en het gezamenlijk formuleren van aanbevelingen.

Op de laatste armoedeconferentie (oktober 2011) werden de navolgende aanbevelingen gedaan:

- versterken van de “eigen kracht” van mensen in een kwetsbare positie, in lijn met de visie op Welzijn Nieuwe Stijl (De Zellingen);
- het doorvoeren van het principe van 1 gezin – 1 plan in de meest problematische gezinssituaties (Integraal Toezicht Jeugd). Dit principe wordt overigens in het Lokaal Zorgnetwerk al toegepast;
- scholing is de beste remedie tegen “over-erving” van armoede (Sociaal Cultureel Planbureau);

- stel een meldpunt in waar mensen schrijnende armoedesituaties (anoniem) kunnen melden (Cliëntenraad WWB).

Op het niveau van de uitvoering zijn contacten gelegd met het Eropaf-team, Stichting Leergeld, de wijkwinkels en de kerken en wordt voortdurend gezien hoe de betrokken partijen elkaars dienstverlening kunnen versterken. De gemeente dient vanuit haar regietaak te blijven investeren in de lokale netwerken, het uitwisselen van expertise en de samenwerking tussen betrokken instanties en partijen.

2. Intensivering van de voorlichting/communicatie

De bestaande voorlichting over voorzieningen voor mensen met een laag inkomen is geïntensiveerd. Dit heeft onder meer vorm gekregen door:

- informatie over minima-voorzieningen in de nieuwsbrief voor WWB-klanten (4x per jaar);
- boekje over de Doe Mee Regeling;
- formatieve uitbreiding van de Inkomensbrigade.

Door een slim gebruik van adresbestanden, onder meer via het Armoedeloket van het Inlichtingenbureau, kan nog gericht met de doelgroep worden gecommuniceerd.

3. Ontwikkelen van nieuwe instrumenten en activiteiten

Sinds 2009 zijn de volgende nieuwe initiatieven ontwikkeld:

- toegankelijk maken van het programma "Bereken uw recht" via de gemeentelijke website;
- het genereren van een adressenbestand van mensen met een laag inkomen door middel van een bestandskoppeling door het Kenniscentrum Welzijn, Inkomen en Zorg (KWIZ). Hiermee kunnen mensen gericht worden voorgelicht;
- ontwikkeling van een digitale sociale kaart voor professionals door het Centrum Jeugd en Gezin. Deze komt in mei 2012 beschikbaar. Hiermee wordt informatie over dienstverlening van lokale instanties en partijen ontsloten.

2.5.3 Integrale aanpak armoede bevorderen

Zoals eerder al gesteld is armoede niet alleen een kwestie van geld. In vrijwel alle gevallen is sprake van meervoudige problematiek vanwege het niet hebben van werk, een laag opleidingsniveau, een gebrekkige eigen regie en zelfredzaamheid en gezondheidsproblemen.

Vanuit haar regietaak dient de gemeente erop toe te zien dat alle inspanningen, niet alleen vanuit de gemeentelijke beleidsdossiers, maar ook vanuit alle betrokken maatschappelijke organisaties, effectief blijven en in onderlinge samenhang worden vormgegeven.

Aanbevelingen coördinatie en regievoering

- het uitwisselen van kennis en expertise en de ontwikkeling van netwerken blijven faciliteren;
- slim gebruik van beschikbare adresbestanden om gericht met de doelgroep te communiceren;
- een meldpunt instellen waar mensen schrijnende armoedesituaties in hun buurt of wijk kunnen (anoniem) kunnen melden;
- tools beschikbaar blijven stellen en nieuwe initiatieven ontwikkelen om informatie voor de doelgroep te ontsluiten
- de "eigen kracht" van mensen in een kwetsbare positie versterken, in lijn met de visie op Welzijn Nieuwe Stijl;
- het principe van 1 gezin – 1 plan in de meest problematische gezinssituaties doorvoeren. Dit principe wordt overigens in het Lokaal Zorgnetwerk al toegepast;

- schooluitval zoveel mogelijk bestrijden, met name onder jongeren uit gezinnen met een laag inkomen, om “over-erving” van armoede te voorkomen. Dit wordt nu al gerealiseerd door de bestrijding van de vroegtijdige schooluitval via het RMC;
- de regietaak van de gemeente versterken door een gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek en het bevorderen van de samenwerking tussen alle betrokken instanties.

3 Financiën

3.1 Algemeen

Voor Armoedebeleid is in de programmabegroting meerjarig een bedrag van € 526.000,- per jaar opgenomen. Dit budget wordt als volgt gedekt:

Algemene middelen	€	174.000,-
Onttrekking armoedefonds (jaarlijks)		<u>342.000,-</u>
Totaal per jaar begroot	€	526.000,-

In 2012 kan voor de laatste maal aan het armoedefonds worden onttrokken, aangezien 2012 het laatste jaar is van de periode waarvoor de extra middelen beschikbaar zijn gesteld. Uitgaande van de verwachte realisatie in 2012, resteert in het Armoedefonds op 31-12-2012 een bedrag van € 239.512,33. In paragraaf 3.2 is de uitputting van het Armoedefonds gespecificeerd.

3.2 Uitputting armoedefonds

De uitputting van het budget Armoedebeleid laat sinds 1 januari 2009 in schema het volgende verloop zien:

Begroting en dekking		Budgetverloop Armoedefonds	
2009		STAND	D.D.
Alg. middelen	180.536,00	713.644,51	<i>1-01-09</i>
Onttrekk. res. armoede	<u>628.000,00</u>	Onttrekk.	-628.000,00
Totaal begroot	808.536,00		
Realisatie	<u>582.437,99</u>		
Saldo	226.098,01	Dotatie	226.098,01
		Extra dotatie	<u>1.000.000,00</u>
2010		1.311.742,52	<i>31-12-09</i>
Alg. middelen	175.036,00	Onttrekk.	-341.000,00
Onttrekk. res. armoede	<u>341.000,00</u>		
Totaal begroot	516.036,00		
Realisatie	<u>510.807,34</u>		
Saldo	5.228,66	Dotatie	<u>5.228,66</u>
2011		975.971,18	<i>31-12-10</i>
Alg. middelen	175.036,00	Onttrekk.	-351.000,00
Onttrekk. reserve arm	<u>351.000,00</u>		
Totaal begroot	526.036,00		
Realisatie	<u>577.030,85</u>		
Saldo	-50.994,85	Extra onttrekk.	<u>-50.994,85</u>
2012		573.976,33	<i>31-12-11</i>
Alg. middelen	225.036,00	Onttrekk.	-351.000,00
Onttrekk. reserve arm	<u>351.000,00</u>		
Totaal begroot	576.036,00		
Realisatie (verwacht)	<u>559.500,00</u>		
Saldo	16.536,00	Dotatie	<u>16.536,00</u>
		(verwacht)	239.512,33 <i>31-12-12</i>

* een overzicht van de uitgaven per regeling in de periode 2009-2011 is als bijlage bij deze notitie gevoegd.

Met ingang van 2010 sluit de realisatie in de uitgaven nagenoeg aan bij de begroting. In 2011 was sprake van een overbesteding, in 2012 wordt een geringe onderbesteding verwacht.

Duidelijk is wel dat het verwachte saldo in het Armoedefonds op 31 december 2012 niet toereikend is om de uitgaven in 2013 volledig te dekken.

3.3 Dekking van structurele uitgaven

Binnen de programmabegroting is ervoor gekozen om het armoedebeleid deels structureel te dekken (€ 174.000,- per jaar) en deels uit het Armoedefonds (€ 352.000,- per jaar). Idealiter heeft het armoedefonds het karakter van een budget voor onvoorziene uitgaven of voor het ontwikkelen van innovaties. Zo bezien ligt het voor de hand om maatregelen die inmiddels structureel zijn ook structureel van financiële dekking te voorzien.

Door dit principe voor de begrotingsjaren 2013 en 2014 te hanteren kan de structurele dekking uit de algemene middelen worden verhoogd en kan jaarlijks worden volstaan met een lagere onttrekking aan het Armoedefonds. Over de daadwerkelijke verdeling van de middelen zullen in een nieuwe beleidsnotitie armoedebeleid 2013 en verder concrete voorstellen worden gedaan welke worden vertaald naar de programmabegroting.

Aanbevelingen financiën

- structurele maatregelen ook structureel begroten in de programmabegroting;
- het Armoedefonds inzetten voor het (door)ontwikkelen van een effectievere uitvoering en het verder vormgeven van de regietaak.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Over hele linie is de conclusie dat met het Capelse armoedebeleid veel mensen worden bereikt. Het bereik verschilt wel sterk per regeling. Omdat mensen veelal gelijktijdig van meerdere regelingen gebruik maken is het bereik van alle armoedemaatregelen gezamenlijk niet te duiden. Er is niet zozeer behoefte aan nieuwe maatregelen. Geadviseerd wordt om het huidige beleid grotendeels te handhaven maar wel effectiever te organiseren. Daarnaast is een inventievere aanpak mogelijk om het bereik van de doelgroep te vergroten en zaken effectiever en efficiënter aan te pakken om armoede zoveel mogelijk uit de verborgenheid te halen. Er kan ook sterker worden ingezet op preventie en het ontwikkelen van eigen kracht.

Bovendien dienen de elementen uit Welzijn Nieuwe Stijl ook binnen het armoedebeleid vorm te krijgen. Door mensen daadwerkelijk zelf aan de slag te zetten worden ze ook in staat gesteld om de eigen regie op de financiën terug te nemen. Alleen voor de mensen die het echt zelf niet kunnen blijft een verdergaande hulpverlening vanzelfsprekend bestaan.

De gemeente zal haar regietaak de komende jaren moeten doorontwikkelen om ervoor te zorgen dat betrokken instanties en maatschappelijke organisaties kennis blijven delen en op een goede wijze blijven samenwerking in de bestrijding van armoede. Dit in het besef dat armoedesituaties nooit helemaal kunnen worden uitgebannen.

4.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf zijn de aanbevelingen uit de evaluatie in een gerubriceerd overzicht weergegeven.

De raad zal worden gevraagd kennis te nemen van de aanbevelingen. De aanbevelingen zullen worden betrokken bij de nieuwe Beleidsnotitie Armoedebeleid 2013 – 2014 welke in het tweede kwartaal van 2012 zal worden opgeleverd. Hierin worden de voorstellen van een concrete financiële onderbouwing voorzien, welke zal dienen als basis voor de programmabegroting 2013 en verder. In deze voorstellen zullen ook de aanbevelingen van de recente Minima Effect Rapportage van het Nibud worden betrokken.

Doe Mee Regeling

- de regeling in stand houden, gelet op het goede bereik en de prioriteit die het college hieraan in het collegeprogramma heeft gegeven;
- bezien of ook andere kosten waarmee ouders van schoolgaande kinderen worden geconfronteerd in de regeling kunnen worden betrokken om zo het bereik te vergroten;
- afstemmen met de Sport- en Cultuurpas wanneer deze wordt ingevoerd.

Categoriale bijzondere bijstand 65+

- de regeling structureel financieren ten laste van product 06.05 Bijzondere bijstand (Programma 6 Werk en Inkomen).

Inkomensbrigade

- de dienstverlening nog meer richten op het vergroten van de zelfredzaamheid, zodat mensen op termijn weer zelf in staat zijn om aanvraagformulieren in te vullen;

- groepsgewijze voorlichting en “formulier invulbijeenkomsten” organiseren waarin mensen worden begeleid bij het (zelf) invullen van aanvraagformulieren;
- op wijkniveau vrijwillige “formulier-adviseurs” opleiden die mensen kunnen begeleiden door het woud van financiële regelingen.

Schuldhelpverlening

- sterk inzetten op schuldhelpverlening, ondanks de hoge uitvoeringskosten, gelet op het maatschappelijk en financieel belang;
- een schuldhelpverlening “op nieuwe leest” vormgeven bij de implementatie van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening;
- intake en het compleet maken van het aanvraagdossier efficiënter organiseren;
- diagnose vormgeven op basis van de motivatie van de aanvrager, waardoor het aandeel succesvolle trajecten in verhouding tot het aantal aanvragen zal toenemen en schuldhelpverlening effectiever kan worden georganiseerd.

Budgetcursussen

- de cursus in het kader van preventie actief aanbieden aan nieuwe WWB – klanten. Een budgetadviseur kan spreekuur houden op het Werkplein om nieuwe aanvragers te adviseren;
- de cursus verbinden aan de intake, in groepsverband mensen begeleiden bij het inzichtelijk maken van hun financiën;
- mensen in de cursus zelf aan de slag zetten met het compleet maken van hun aanvraagdossier;
- vrijwillige budgettrainers opleiden in op wijkniveau mensen kunnen helpen en laagdrempelige cursussen kunnen organiseren;
- “doe het zelf” tools actief beschikbaar stellen door deze aan te bieden of via de gemeentelijke website te ontsluiten.

Schuldpreventie jongeren

- voorlichting en schuldpreventie onder jongeren versterken in overleg met de scholen;
- actiever sociale media inzetten en lokaal campagne voeren door middel van pakkende slogans die de doelgroep aanspreken;
- tools uit de Schuldpreventiewijzer actief beschikbaar stellen.

Helpdesk wijkwinkels

- exploitatie van alle wijkwinkels financieren ten laste van programma Sociale Infrastructuur, beleidsproduct Wijkcentra;
- middelen uit Armoedefonds inzetten op bevordering van deskundigheid van de vrijwilligers in de wijkwinkels met het doel de vrijwilligers te stimuleren hun belangeloze werk voort te zetten.

Coördinatie en regievoering

- het uitwisselen van kennis en expertise en de ontwikkeling van netwerken blijven faciliteren;
- slim gebruik van beschikbare adresbestanden om gericht met de doelgroep te communiceren;
- een meldpunt instellen waar mensen schrijnende armoedesituaties in hun buurt of wijk kunnen (anoniem) kunnen melden;
- tools beschikbaar blijven stellen en nieuwe initiatieven ontwikkelen om informatie voor de doelgroep te ontsluiten
- de “eigen kracht” van mensen in een kwetsbare positie versterken, in lijn met de visie op Welzijn Nieuwe Stijl;

- het principe van 1 gezin – 1 plan in de meest problematische gezinssituaties doorvoeren. Dit principe wordt overigens in het Lokaal Zorgnetwerk al toegepast;
- schooluitval zoveel mogelijk bestrijden, met name onder jongeren uit gezinnen met een laag inkomen, om “over-erving” van armoede te voorkomen. Dit wordt nu al gerealiseerd door de bestrijding van de vroegtijdige schooluitval via het RMC;
- de regietaak van de gemeente versterken door een gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek en het bevorderen van de samenwerking tussen alle betrokken instanties.

Financiën

- structurele maatregelen ook structureel begroten in de programmabegroting;
- het Armoedefonds inzetten voor het (door)ontwikkelen van een effectievere uitvoering en het verder vormgeven van de regietaak.

BIJLAGE: Overzicht uitgaven armoedebeleid per maatregel 2009 – 2011

	2009	2010	2011
<u>DIRECT VOOR BURGERS</u>			
Doe Mee regeling	130.402,89	295.998,50	357.733,38
Duurzame gebruiksgoederen 65+	26.770,38	23.515,78	28.279,86
Jongeren voorlichting schuldpreventie	842,60	7.105,00	4.760,00
Budgetcursussen	12.916,34	63.859,75	62.973,60
Eindejaarsuitkering	20.050,00		
<u>UITVOERING</u>			
Uitvoering Schuldhulpverlening	230.500,00	75.000,00	75.000,00
Voedselbank Bijdrage Bestelbus	10.000,00	5.244,70	5.000,00
Wijkwinkel Schollebaar Huur, energie, exploitatie	35.434,95	19.058,41	37.845,63
Organisatie/Conferentie/communicatie	5.633,69	6.523,30	
Inkomensbrigade Bijdrage loonkosten en representatie	101.296,81	3.362,63	
Bestedingen Armoedebeleid Bankkosten, representatie	8.590,33	11.139,24	5.438,38
	582.437,99	510.807,31	577.030,85

Toelichting

- Kosten Budgetcursussen en Voorlichting schuldpreventie zijn in 2009 lager omdat in dat jaar daarmee is gestart;
- Uitvoering Schuldhulpverlening in 2009 was hoger in verband met extra inzet gericht op wegwerken van wachtlijsten;
- Armoedeconferentie en Bijdrage uitvoering Inkomensbrigade zijn in 2011 uit regulier budget gefinancierd.